

Kocsis L. Mihály

Szövedék (4.)

(ügynyög-törvény; avagy a rosszul vezetett ügynyökök országa?)

16. Az, hogy hazánk „a rosszul vezetett ügynyökök országa” – nem én mondom, bár szívesen vállalnám a szerzőséget, mert szellemes. De egy ügynyög az érdem, aki mellel(?) annak idején – anno *decibel*; vagyis a most oly visszhangos évtizedekben – maga is a „Cégnél” dolgozott, tehát (ilyen alapon) akár tudhatja is: hogyan kell egy ügynyöket jól vezetni. Vajon mit jelenthet ez a bonmot az ő értelmezésében?

Az objektív és az ember

Nyilvánvalóan egyrészt azt, hogy a magyar (politikai és) közélet tele van egykori ügynyökökkel; másrészt pedig azt, hogy ezek az ügynyökök szellemi-virtuális értelemben még ma sem szakadtak le egykori „tartóik” emlőiről – hogy ilyen költőien fejezzem ki magamat. Ám de – mert megszűnt az egykori „fegyelem” – ma hajlamosak a saját fejük után menni (vö. „rosszul”) vannak vezetve, vagyis sehogy!), és ez a „fej”, hm, nem is olyan okos, mint sokan gondolják. (Magukról.) Érdekes lehetne a szakember véleménye minderről, de tartok tőle, hogy az *omerta* szigorú (szakmai) szabályai még ma is meghúzzák a nyilvánosság határait.

Magunkra vagyunk tehát utalva.

Magunkra vagyunk tehát utalva, amikor elindulunk ezen az ingoványos területen. Valamerre. Valami felé! Amikor megkíséreljük végiggondolni: miért olyan nyögvenyelős ez az ügynyög-ügy. (Ügynyög!) Ott van a politika torkán; se lenyelni, se kiköpni nem tudja. A néző, az olvasó pedig mindennap más „eligazítást” kap. Vagy azt, hogy „a múltat be kell vallani”, vagy azt, hogy „ugyan, kérem, elég a múlton való rágódásból!” (miért? – mert „nem visz előre”; előre, kispajtások!). Tehát vagy így, vagy úgy próbálja elbagatellizálni. Ripsz-ropsz, egy hónap alatt kivizsgáljuk a miniszterelnök sz-tisztai múltját (ahogy történt 2002 „forró” nyarán). Illetve: megpiszkáljuk a kormányzati férfiak (és hölgyek?) esetleges „érinthezességét”. Miért is? Hát, hogy tuggya meg az igazat a Nép. De a Népet nem érdekli. Ezt meg a politikusoktól tudjuk, akik vizsgálják (vizsgáltatnak). Kedves Nép, most akkor mi van?

„De az elbagatellizálás politikája (...)országban soha nem lesz többségben. Az ugyanis az egykori elitnek kedvez, az elnyomottak ellenében. Ostobaság azt hangoztatni, hogy elég volt a múlt feltárásából. Ostobaság, ha úgy véljük, a múlt lezárása pozitív dolog. Nem az, mert hátráltatja a diktatúráról meglévő tudásunk bővítését és az áldozatok érdekeinek érvényesítését.”

17. Ezekkel a mondatokkal zárult anno a Népszabadságban egy interjú (A múlt bűneit nem lehet elfelejteni – véli a Gauck-hivatal volt vezetője; 2002. szeptember 9.), amelyet az Ügynyökök és akták címmel megrendezett budapesti konferencián járt Joachim Gauck adott a lapnak. Az idézetben természetesen a „német” szót pontoztam ki, s nem csak azért, hogy késleltetve „honosítsam”

a mondatot, hanem mert arra lennék kíváncsi: hogyan hangzanának ezek a mondatok „magyar vonatkozásokban”. Mármost hogy az ügynyög-kérdéssel kapcsolatosan soha nem kerülnek (kerültek) többségbe azok, akik hajlamosak volnának elbagatellizálni mindezt. És hogy ráadásul azért, mert ez az „elitnek” kedvez az „elnyomottak” ellenében!? Meg hogy: ostobaság, ha pozitív dolognak feltételezzük „a múlt lezárását”? Hiszen valóban, szeretnénk-e mi, ha bővílnének a diktatúráról való ismereteink? Mármost hogy ennek révén jobban érvényesíthessük „az áldozatok érdekeit”?

Nem csodálnám, ha az őszintébb olvasó el is mosolyodnék ezeknek a szavaknak láttán. Nem tudjuk, mi van Németországban. De azt tudjuk, hogy mi van Magyarországon. Nálunk igenis az lenne a lehető legnagyobb „pozitívum”, ha le tudnánk zárni a múltat. Maga Medgyessy Péter mondta, miután mint „kém”, kijött a melegbe (és nem tették hidegre): helyes, csak vizsgálódjanak, de aztán zárjuk le, felejtjük el! Tekintettünket fúrjuk bele a (szebb) jövőbe!

Post equitem sedet atra cura – a lovas mögött a sötét gond ül. Értelmezhető ez a latin mondás úgy is, hogy mögöttünk maga a múltunk ez a „gond” (vagy ahogy Ady mondja: „Vak ütetését hallani / Eltévédet hajdani lovasnak”); lerázhatatlan. És valóban csak az „ostoba” gondolhatja úgy, hogy elfuthatunk tőle. Mintha csak az árnyékunktól akarnánk!

Nem lehet a múltat eltemetni!

Elfelejtetni igen, átmenetileg, időlegesen. De aztán majd úgy tör elő, mint a láva; fortyogva, pusztítva, izzó fehéren, gyilkos gázokat lehelve maga körül. Hagyjuk tehát a gyerekekre, az unokákra? Ha mi (esetleg) ekként megúszhatjuk, utánunk a vízfőzőn (vagy lávafolyam, hogy az előbbi hasonlatnál maradjunk)!?

Baromi nehéz (*baromi*, és itt most megvan ennek a jelzőnek a „választékossága”, hiszen az igát húzó barom erőfeszítésére kell gondolnunk!), baromi nehéz a múlttal-múltunkkal birkózni, s *legyőzni* is csak úgy lehet, ahogy a természetet. (Lásd a szibériai folyók „megfordítását”!) A múltat leginkább az akarhatja „elfelejtetni”, akinek oka van rá, aki valamiért – lehet persze, hogy csak időlegesen – szégyelli, netán egyszerűen csak kényelmetlennek tartja. (Mert magyarulkodikni kellene. Láthattuk mostanában, hogy akkor sem öröm, ha vállrándítással intézik.) A múltból tanulni kell. Tanulni elemi érdekünk. A múltat tehát elemi érdekünk ismerni. Ilyen egyszerű. Tiszta szillogizmus.

Igaz, vannak országok, vannak népek, vannak korok, ahol a múltnak következményei is vannak.

„A rendszerváltás utáni magyar titokminiszterek szerint nagy különbség, hogy a keletnémet titkosszolgálat, a Stasi beágyazottabb volt a társadalomban, mint a magyar” – jegyzi meg a fentebb említett cikk riportere Herr Gaucknak. „Akkor hát nincs mitől tartaniuk a magyaroknak – mondja erre az interjúalany. – A keletnémet lakosságnak egy százaléka működött együtt az állambiztonsággal, vagyis ez nem volt hétköznapi tett. Ez Magyarországon sem lehetett másképp. A társadalom minden szegletében voltak olyanok, akik vagy nem voltak elég erősek, vagy különböző ellenszolgáltatásért cserébe szívesen működtek együtt. Az állambiztonságnak dolgozni a szocializmusban az együttműködés egészen különleges formája volt.”

Az állambiztonságnak dolgozni a szocializmusban az együttműködés egészen különleges formája volt. Ezt a mondatot tessék nagyon jól megjegyezni! Ez a lényeg.

És az is, ami az interjúban ez után következik. (Idézem.)

Kérdés: „Mi a helyzet az állambiztonsági szolgálat magasabb rangú együttműködőivel, amilyen a magyar miniszterelnök is volt?” Válasz: „A különleges feladattal megbízott tisztakat eltávolították a közszolgálatból, mindegy, hogy az állambiztonság mely részlegénél dolgoztak. Ha lelepleződtek, távozniuk kellett, mert ők az előző

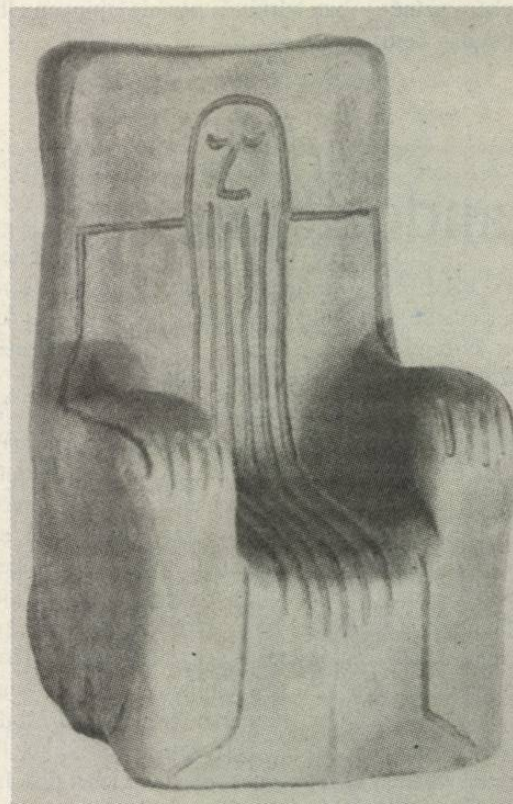

Állam szeme mindent lát... (Az óvó AVO)

rendszer különlegesen megbízhatónak besorolt személyeinek számítottak.” (Herr Gauck udvarias ember, nyilván ezért teszi hozzá: „Hogy Magyarországon is ez volt-e a helyzet, azt nem tudom, nem ismerem a magyar titkosszolgálatok megfelelő anyagait.”)

Mert ők az előző rendszer különlegesen megbízhatónak besorolt személyeinek számítottak!

Ez a másik nagyon fontos mondat. És ez is lényeg. Az a lényeg, hogy „furcsa” dolog, ha ugyanaz a személy „különlegesen megbízható” két, egymással homlokegyenest ellentétes erkölcsű és berendezkedésű társadalomban. (Jó. Az erkölcsről, mint olyanról, Nádas Péter írótól tudunk kell, hogy a politikával való összefüggésben nemcsak nem használható, de nem is használandó! Magyarán: a politikában nincs erkölcs! [?] A kérdőjelet mi illesztettük hozzá.) Ez az a pont, ahonnan nézve érthetővé válik az SZDSZ mindenkor belső... dilemmája (vagy minek nevezzük); a pártból kilépő alapító atya, Kis János „makacssága”, amely olyannyira felháborította – felháborítja – a liberális párt pragmatikusait. (Ugyancsak már-már rokonszenvező együttérzést váltott ki a lángorú paripákon jobbra a jobboldalt izzó-hajszoló néhai **Eörsi István** hadakozása, ahogy próbálta ebben az ügyben

Álvó ügynyög (A láthatatlan átvilágítása?)

megértetni magát – a különben oly könnyen belátható igazságait – elvbarátaival. És éppen, mert „elvekről” van szó, a harcos szabadelvű publicista egyre magányosabbá vált. Vajon részei lesznek-e ezek a cikkei is a politikailag [amúgy] igencsak „korrekt” életművének!)

Joachim Gauckról nem mindenki tudja, hogy miért hagyta ott a róla elnevezett hivatalt (én sem), erre nézvést az interjúból sem kaptunk eligazítást. Az azonban, finom utalásként, kiderült, hogy ekkora hatalom (a múlt titkai fölötti uralom!) megtámadhatja a személyiséget. Gondolunk itt arra, amikor magáról *harmadik személyben* beszél. („A hivatal független. Gauck független, attól sem riad vissza, hogy Helmut Kohl-lal konfrontálódjon.”) A legérdekesebb azonban eltűnődni azon: vajon mi lett volna a sorsa egy ilyen felfogású szakembernek nálunk, ebben a „zivataros” évtizedben. És hogy hogy állna a lusztráció (átvilágítás), ha mégis! (Valahogy el ne feledkezzünk arról, hogy az első parlamentnek négy évbe telttel, mire megalkotta az első átvilágítási törvényt! Hogy aztán az Alkotmánybíróság azon nyomban meg is semmisítse a törvény legtöbb pontját.) Gyaníthatóan Gauck úr nálunk inkább Gauch volna. (Vagyis: balek, oktondi, bolond balga; bitang, gazfickó, himpellér; szélhámos; csodabogár; fattyú – mindközönségesen: kakukktójás.)

18. Mehr Licht! Több fényt! (Állítólag ez volt Goethe utolsó mondata a halálos ágyán.) Mehr Luft! Több levegőt! A „luft”-nak azonban a magyar szlengben megvan a maga sajátos értelme. Pontosan kifejezi „a” helyzetet. A helyzetünket.

És aztán innen kell folytatnunk. A saját múltunk emlékeivel.

Kollegákkal; kísérőkkel; megfigyelőkkel; jelentésekkel (úti?); külföldön váratlanul felbukkanó – segítőkész – magyar társakkal (úti!). Gyanús ártatlanokkal, és ártatlan gyanúsakkal.

Azzal az Illyés Gyula-i „láncolattal”, amelyről most akarják belénk verni (szerencsére már csak átvitt értelemben), hogy mindannyian szemek voltunk benne. Hiszen éltünk! S ez elegendő ok „előkotorni azt a kartotékol”, mely jogunk sérti meg. Ez viszont már József Attila.

Igen, arra legalább büszkéek lehetünk. A kötészetünkre. Merüljünk el az ő szavaikban (poétánk szava: nem poén tán?), abba legalább nem kell belefulladnunk.

Tágasságot és levegőt! Most láthatjuk, hogy mit tudnak tenni azok az alattomos kis bozöttüzek, amelynek szmogja nyaranta Moszkvát fojtogatja. Lám, egy Moszkva is! (De most tél közeleg.)